

Геннадій Валерійович ГЕЙЄР

доктор економічних наук,
професор кафедри економіки і управління інноваційною діяльністю,
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
вул. Щорса, 31, м. Донецьк, 83050, Україна

Владислав Євгенович БОЛГОВ

викладач кафедри економіки та права,
Донецька філія Українського державного університету економіки і міжнародної торгівлі
пр. Васнецова 2-а, м. Донецьк, 83087, Україна
E-mail: vladislavb52@ukr.net
Телефон: +380953083480

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНИ**

Гейєр, Г. В. Нормативно-правовий механізм інноваційного розвитку економіки України [Текст] / Геннадій Валерійович Гейєр, Владислав Євгенович Болгов // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 13. – С. 14-21. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Метою статті є аналіз стану, сутності та особливостей становлення нормативно-правового механізму інноваційного розвитку національної економіки України. Завдяки поділу останнього на складові, а саме – на нормативно-правову та інституціональну бази, визначено їх сутність. Було окреслено етапи розвитку нормативно-правової бази та виявлено її недоліки. Встановлено зв'язок між рівнем соціального капіталу та станом інституціональної бази нормативно-правового механізму, розкрито, які саме чинники сприяють її розвитку, та їхній стан. На основі викладеного матеріалу було запропоновано заходи щодо вдосконалення нормативно-правового механізму, серед яких: введення інноваційного кодексу, посилення внутрішньої конкуренції та захисту прав інтелектуальної власності, низка економічних стимулів.

Ключові слова: інноваційний розвиток, нормативно-правовий механізм, нормативна база, інституціональна база, інноваційна культура, стимулювання інноваційної діяльності.

**Геннадий Валериевич ГЕЙЕР
Владислав Евгеньевич БОЛГОВ**

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ МЕХАНИЗМ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ**

Аннотация

Целью статьи является анализ состояния, сущности и особенностей становления нормативно-правового механизма инновационного развития национальной экономики Украины. Были выявлены его составляющие, а именно, нормативно- правовая и институциональная базы, и определена их сущность. Установлены этапы развития нормативно-правовой базы и обнаружены ее недостатки. Установлена связь между уровнем социального капитала и состоянием институционной базы нормативно-правового механизма, раскрыто, какие именно факторы влияют на ее развитие, и их состояние. Как итог, были предложены мероприятия с целью совершенствования нормативно-правового механизма, среди которых: введение инновационного кодекса, усиление внутренней конкуренции и защиты прав интеллектуальной собственности, ряд экономических стимулов.

Ключевые слова: инновационное развитие, нормативно-правовой механизм, нормативная база, институциональная база, инновационная культура, стимулирование инновационной деятельности.

Genadiy Valeriovych GEYER

doctor of Economic Sciences, professor,
Department of economics and management of innovative activity,
Donetsk National university of Economy and Trade named after Michayilo Tugan-Baranovsky
Shchorsa Str., 31, Donetsk, 83050, Ukraine

Vladyslav Yevgenovych BOLGOV

teacher,
Department of Economics and Law
Donetsk Branch of Ukrainian State university of Finance and International Trade
Vasnetsova Av. 2a, Donetsk, 83087, Ukraine
E-mail: vladislavb52@ukr.net
Phone: +380953083480

REGULATORY MECHANISM OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE

Abstract

The purpose of the article is the analysis of the state, essence and peculiarities of the formation of regulatory mechanism of the innovative development of the national economy of Ukraine. The regulatory mechanism of the innovative development of the national economy has been divided into components, namely, regulatory base and institutional base and their nature is defined. The stages of the development of the regulatory base are established and the defects are found. The connection between the level of social capital and the condition of the institutional base is determined, definite factors which influence its development and state are depicted. Summarizing the stated material, the measures to improve the regulatory mechanism are suggested, among them are as the following: introduction of innovative code, strengthening of internal competition and protection of intellectual property, series of economic stimulus.

Keywords: *innovative development, regulatory mechanism, normative base, institutional base, innovative culture, stimulating of innovative activity.*

JEL classification: K190, O310, O380

Вступ. Інноваційний розвиток економіки є стратегічним пріоритетом України. Нормативно-правовий механізм інноваційного розвитку - найбільш дієвий інструмент підтримки державою інноваційної діяльності, тому він є запорукою формування ефективної моделі інноваційного розвитку національної економіки. Таким чином, розгляд цього питання допоможе розкрити механізм формування інноваційної моделі розвитку економіки України, недоліки та перспективи її подальшого розвитку.

Дослідженням цього питання займалися такі видатні вітчизняні науковці, як: О. І. Амоша, В. П. Антонюк, Ю. М. Барський, С. Ілляшенко, О. П. Орлюк, І. А. Попова, Б. А. Чухно та ін.

Мета статті полягає у дослідженні сутності, становлення та сучасного стану нормативно-правового механізму інноваційного розвитку національної економіки України.

Виклад основного матеріалу: Розвиток інноваційної системи в Україні є необхідною умовою входження держави до економічного європейського та світового простору. Однією з головних проблем цього процесу виступає недосконалість нормативно-правової бази, яка

регулює сферу інноваційної діяльності держави. Крім того, незважаючи на те, що засади інноваційної діяльності широко та детально розглядаються сучасними українськими вченими, як на рівні держави, так і на рівні регіону чи окремого підприємства, правові засади інноваційної діяльності в Україні розглядаються фрагментарно, більшість праць присвячено аналізу окремих нормативно-правових актів, що суттєво знижує можливість виробників впливати на розвиток законодавчої бази [1, с. 68].

Перш за все необхідно розглянути поняття нормативно-правового механізму.

На наш погляд, це механізм державного регулювання будь-яких суспільних процесів, що складається з двох взаємопов'язаних складових:

1) нормативно-правова (законодавча) база, що декларує основні положення, регламентує дії та окреслює правові норми поведінки суб'єктів господарювання. Ця база є декларацією держави про створення умов та правил ведення діяльності, без існування відповідної другої складової вона не створює бажаного ефекту. Ця складова реалізується через дії державних інструментів

примусу та стимулювання суб'єктів господарювання;

2) інституціональна база, яка формує ступінь сприйняття громадянами суспільних відносин або явищ, що регламентуються першою складовою. А також вона визначає ставлення до власності, суспільних обов'язків та виконання нормативно-правової бази. Ця складова реалізується через особисті переконання та неформальний аспект інституційного середовища, так званий соціальний капітал.

В Україні розроблена достатня законодавча база для державного регулювання інноваційного розвитку національної економіки. Сучасна нормативно-правова база (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів. Весь процес створення цієї бази можна поділити на наступні етапи:

- базовий. У цей час відбувається розробка нормативних актів, що пояснюють основні терміни та положення інноваційного розвитку. Межами цього періоду можна вважати кінець 1991 року по кінець 1999 року;
- концептуальний. Здійснюється розробка нормативних актів, які забезпечують сприятливі умови і створюють інноваційну інфраструктуру та пріоритетні напрями інноваційного розвитку економіки України. Цей період розпочався з 2000 року та тривав до 2005 року;
- вдосконалення. На цьому етапі вже створені основоположні нормативні акти та база інноваційної інфраструктури, тому проводиться робота з удосконалення та зміни національної інноваційної системи відповідно до світових норм та вимог часу. Цей етап розпочався в 2006 році, триває до сьогодні.

Таким чином, з вищевказаного можна зробити висновок, що нормативно-правова база є багаторівневою, а процес її формування є комплексним процесом із чіткою ієрархічною структурою, що відповідає загальнодержавній системі правової ієрархії, а саме:

- перший рівень ієрархії: Конституція України;
- другий рівень ієрархії: Закони України, Укази Президента України, Постанови Верховної Ради, Декрети Кабінету Міністрів;
- третій рівень ієрархії: Постанови Кабінету Міністрів України;
- четвертий рівень ієрархії: нормативні акти міністерств, відомств та органів місцевого самоврядування.

Таким чином, етапи створення нормативно-правової бази України, що стосується інноваційного розвитку, з урахуванням ієрархічності наведено нами на рис. 1. Слід зауважити, що на рис. 1. вказані не всі

нормативно-правові акти, що були створені в той чи інший період, вказані лише деякі, з метою зазначення принципу становлення етапів розвитку та ієрархічної підпорядкованості.

Серед основних недоліків нормативно-правової бази інноваційного розвитку економіки України можна виділити:

- як зазначають більшість вітчизняних науковців, нормативно-правові акти нижчого рівня ієрархії в багатьох випадках суперечать актам вищого рівня. Це пов'язано з недосконалістю чинного законодавства, що регулює цю сферу діяльності;
- дефініція «інноваційна діяльність», як і базова категорія «інновація», не має однозначного визначення в законодавстві України. Крім того, вони не узгоджені між собою;
- в Україні ще не створено повноцінну ринкову систему господарювання, тому в економічній сфері рівень ринкової конкуренції є низьким. Наявні ознаки олігархічної економіки та обмеженість антимонопольного законодавства призвели до того, що інновації не стали головною умовою виживання та економічного розвитку підприємств. Здійснюється експлуатація ресурсного та трудового потенціалу, а не створення високотехнологічного інноваційного. Частка інвестицій вітчизняних інвесторів у фінансування інноваційної діяльності становить кілька відсотків. Згідно з даними опитувань, які здійснювалися фахівцями Міжнародної фінансової корпорації, головними перешкодами для бізнесу підприємці вважають нестабільність законодавства, корупцію та політичну нестабільність, нерівні умови конкуренції, регулювання підприємницької діяльності, втручання центральної та місцевої влади, проблеми залучення фінансових ресурсів. Нерівність умов конкуренції пов'язана з неоднаковим режимом оподаткування, субсидіями і привілеями з боку держави чи місцевої влади, пільговим доступом до земельних ділянок, інфраструктури та ін. [2, с. 98];
- низький рівень законодавчих стимулів в інноваційній діяльності. Так остання редакція Податкового кодексу України відмінила 50 % пільги в сплаті податку на прибуток підприємствам, що реалізують інноваційну продукцію. У той час, як в більшості розвинених країн світу держава бере на себе фінансування частини витрат на наукові дослідження, (Німеччина – 15 %, Великобританія – 25 %, США – 30 %) через надання податкових пільг, кредитування та пряме субсидування [1, с. 75];

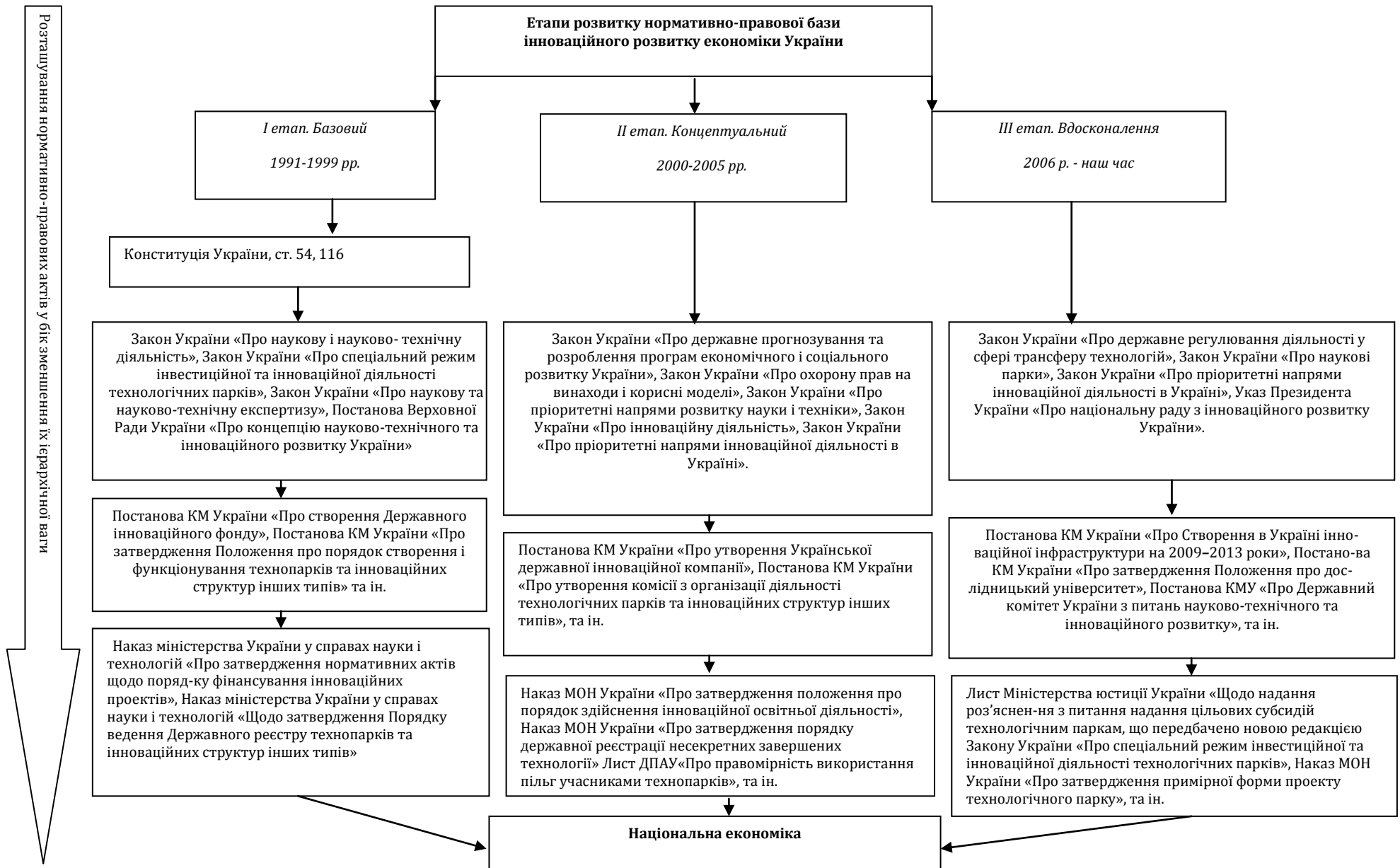

Рис. 1. Етапи розвитку нормативно-правової бази інноваційного розвитку економіки України, за ієрархічним напрямом

- постійні та непередбачувані зміни законодавства та правил ведення бізнесу змушують підприємців шукати низьковитратні короткострокові можливості, що надають хоч і низький, але гарантований прибуток;
- недосконалість нормативно-правової бази, яка формує ринок освіти України. У кінцевому результаті маємо нераціональне витрачання коштів державного бюджету за державним замовленням та марними видатками населення на освітні послуги внаслідок неправильної профорієнтації молоді рекламою вищих навчальних закладів гуманітарного профілю. Система вищої освіти постачає на ринок праці незатребуваних спеціалістів і не відповідає структурі економічного попиту на спеціалістів зараз, а тим більше не відповідає перспективам інноваційного розвитку;
- стан захисту прав інтелектуальної власності. На жаль, незважаючи на те, що в Україні вже сформована нормативно-правова база у сфері інтелектуальної власності, залишається велика кількість нерегульованих питань. Так, наприклад, у країнах Європейського Союзу нематеріальні активи становлять 50-85 % вартості майна підприємств, а в Україні – менше 1 %. За роки незалежності Україна в середньому втрачала, за оцінками експертів, близько 2 мільярдів доларів США щомісячно внаслідок того, що об'єкти інтелектуальної власності значною мірою не ідентифіковані, не захищені охоронними документами, їхні майнові права не оцінені, а творці і власник не визначені [3, с. 182]. На наш погляд, причини того, що Україна не в змозі застосувати прийняті норми, полягають у недосконалості законодавчої системи: а) наявності суперечностей між законодавчими актами, що регулюють сферу авторського права та суміжних прав; б) правової невизначеності деяких ключових понять, зокрема тих, що стосуються мережі Інтернет; в) відсутності спеціальних державних органів, які безпосередньо регулюють цю сферу г) відсутності деяких механізмів охорони інтелектуальної власності, зокрема попереджувальних заходів, належного рівня адміністративної та кримінальної відповідальності, що є негайною проблемою для сфери авторського та суміжних прав.

Інституціональна база, суспільного капіталу в Україні має низький рівень, ця проблема є більш складною, ніж створення нормативно-правової бази. Як було вказано вище, соціальний капітал формується під впливом релігії, ідеології та культури.

Науковці всього світу, як економісти, так і соціологи, досліджують джерела швидкого відновлення соціального капіталу. Світова

практика знає лише один засіб впливу держави на відновлення та формування соціального капіталу. Таким засобом є державне просвітництво. Для цього держава має розробити та запропонувати суспільству ідею, яка зможе об'єднати та мобілізувати всі верстви суспільства, створюючи загальну атмосферу довіри та справедливості. З метою формування суспільного капіталу держава повинна створювати умови та підтримувати розвиток вітчизняної культури, науки та системи освіти.

Крім цього, важливим елементом просвітницького процесу має стати формування у студентів, слухачів, аспірантів культури інноваційного підприємництва. Провідними західними університетами це розглядається як базова складова місії університету. Це знаходить відповідне відображення в навчальних програмах цих університетів, де професійна спеціалізована підготовка та підприємницька інноваційна культура розглядаються як рівнозначні. Обов'язковою складовою місії навчальної програми має стати формування інноваційної культури з метою підготовки студентів, слухачів як до виконання НДДКР, так і до комерціалізації їх результатів.

Об'єктивна необхідність закріплених законодавством України достатніх обсягів бюджетного фінансування освіти зумовлена тим, що діяльність галузі вимагає певної стабільності фінансового забезпечення. Законодавство України визначає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства [4]. Законом України «Про освіту», відповідно до ст. 61, передбачено бюджетні асигнування на освіту в розмірі не менше 10 % національного доходу [4].

Дані, наведені в табл. 1, вказують на те, що держава виділяє на освіту замість 10 % національного доходу за період трохи більше ніж 6 %. Проте простежується позитивна тенденція до збільшення цього показника. Однак грошей закладам освіти вистачає лише на забезпечення фонду оплати праці, розрахунки з бюджетом та оплату комунальних послуг. За таких умов не можна говорити про забезпечення розвитку галузі освіти.

Згідно з тезою американського економіста Е. Хансена, 100 доларів США, вкладених у справу освіти, спричинять більш високе зростання продуктивності праці, ніж 100 доларів США, вкладених у виробничі споруди, машини та обладнання [5, с. 57].

Таким чином, можна сказати, що українська держава не тільки не використовує в повному обсязі один з небагатьох доступних механізмів формування суспільного капіталу, але й стримує процес його відтворення тим, що сама не виконує ті закони, що були створені нею. Такий негативний приклад підштовхує інших

Таблиця 1. Дані про фінансування освіти в Україні за 2004-2010 роки

Показники	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік
Видатки на освіту, млн. грн.	18342,6	26815,5	33793,0	44349,6	60968,0	65831,0	77323,0
Видатки на фундаментальні дослідження, млн. грн.	783,6	1078,3	1359,8	1733,4	2230,1	2188,3	1618
Темп зростання видатків на освіту, %	122,4	146,2	126,1	131,2	136,9	108	117,46
Відношення видатків на освіту до національного доходу, %	5,3	6,1	6,2	6,2	6,4	6,3	6,6

Висновки. Перехід України до інноваційного типу розвитку повинен визначатися у законодавчо прийнятій концепції та відповідних національних стратегіях у політичній, економічній, військовій, соціальній, природоохоронній та інших сферах життєдіяльності. На жаль, Україна не виконала своїх міжнародних зобов'язань щодо прийняття єдиної концепції сталого розвитку. Відсутність доступу у формуванні стратегії сталого розвитку України призводить до виснаження ресурсного потенціалу держави.

Виходячи з вищевказаного, з метою вдосконалення нормативно-правового механізму інноваційного розвитку економіки України, ми пропонуємо вжити наступні взаємопов'язані заходи, що мають діяти як цілісний інструмент:

- з огляду на важливість пришвидшення інноваційного розвитку економіки України шляхом удосконалення механізму та з метою поліпшення упорядкованості та відповідності нормативно-правових актів нижчого рівня ієрархічності вищим, ми пропонуємо створити Інноваційний кодекс України. Він має бути розроблений на базі чинного законодавства та скоординований Міністерствами економіки та юстиції України. Спостерігати за створенням, відповідати за виконання та здійснювати контроль за відповідністю та правовою гармонізацією нормативно-правових актів, які будуть створюватись надалі, має Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України;
- під час розробки Інноваційного кодексу слід узгодити та надати єдине, чітке та вичерпне тлумачення таких базових понять, як «інновація» та «інноваційна діяльність». Так неузгодженість та недосконалість тлумачення, яке використовується як офіційне, нині дозволяє віднести до інновацій те, що по суті

нею не є, а лише виступає як щось нове для певного підприємства. Дві третини так званої інноваційної продукції, про яку звітують вітчизняні товаровиробники, — це продукція, що є новою лише для підприємства, тобто інноваційною не є [6, с. 6];

- з метою підвищення рівня конкуренції на внутрішніх ринках України вважаємо за необхідне: підвищити правове забезпечення цивілізованої конкуренції, ефективність антимонопольного регулювання та впровадження механізмів демонополізації ринків шляхом підвищення повноважень Антимонопольного комітету України, а також оптимізації діяльності антимонопольних інституцій. Як і з законодавством з інноваційної діяльності, в цій галузі спостерігається розгалуженість та неузгодженість [7, с. 172]. Так Законом України «Про природні монополії» встановлено, що законодавство України про природні монополії, крім актів антимонопольного законодавства, містить також вісім спеціальних законодавчих актів [8]. Тому вважаємо, що система законодавства про природні монополії має бути зведена до рівня єдиного спеціального законодавчого акту. Так підвищення рівня конкурентної боротьби буде стимулювати вітчизняні підприємства підсилювати свої позиції через більш широке впровадження інноваційних технологій;
- одним з найбільш дієвих заходів поширення інноваційності національної економіки є створення економічних стимулів, а саме: а) повернення податкових пільг для інноваційно активних підприємств; б) законодавче закріплення права на застосування методу прискореної амортизації лише для підприємств, що займаються інноваційною

діяльністю; в) законодавчо окреслити діяльність венчурних фондів, спростивши доступ до їх формування фізичних осіб –

інвесторів. Запропоновані нами пільги систематизовано в табл. 2;

Таблиця 2. Методи та засоби стимулювання інноваційної діяльності в економіці України

Методи	Засоби
Податкові стимули	Зменшення ставки податку на прибуток, інноваційна податкова знижка на ПДВ, відміна податків на реінвестування, податкові кредити.
Фінансові стимули	Прискорений метод амортизації, пільгові кредити, правове забезпечення функціонування венчурного бізнесу.
Інфраструктурні стимули	Спрощення системи реєстрації підприємства, створення та підтримка інноваційних центрів на базі співробітництва виробничих підприємств та навчальних закладів. Підтримка та розвиток вітчизняної науки.

– запровадити на ринку освіти систему державного прогнозування попиту на фахівців за кожним конкретним фахом, та, з огляду на це, здійснювати фінансування вищих навчальних закладів. Довести витрати держави на освіту та науку до задекларованого рівня: 10 % та 1,7 % від ВВП відповідно, і ввести особисту відповідальність за дотримання цих норм. Створити нормативну базу, яка стимулюватиме залучення додаткового фінансування від наукової та інноваційної діяльності, а також від реалізації продукції, виробленої навчально-дослідними господарствами ВНЗ. Довести реформування вищої освіти, згідно з вимогами Болонського процесу та зобов'язаннями, що взяла на себе Україна, до логічного завершення;

– забезпечити достатній рівень захисту прав інтелектуальної власності, а саме: а) гармонізувати законодавство та термінологію, що регулюють це питання; б) визначити та наділити відповідними повноваженнями певний державний орган, що має здійснювати контроль та притягувати до відповідальності за порушення вказаного законодавства; в) проводити більш активну роз'яснювальну роботу та посилити відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності;

– задля створення та забезпечення умов стабільності необхідно прийняти вищевказані зміни та накласти мораторій на середньостроковий термін на здійснення змін у правилах ведення бізнесу.

Список літератури

1. Гейер, Г. В. Управление в условиях инновационной конкуренции: [монография] / Г. В. Гейер. – Д.: Норд-Пресс – ДонГУЭТ, – 2006. – 325 с.
2. Пугачевська, К. Й. Сучасні тенденції та стан конкурентного середовища в економіці України / К. Й. Пугачевська // Інноваційна економіка. 2011. – № 3 – С.95-98.
3. Стовпець, О. В. Суперечності системи охорони прав інтелектуальної власності в умовах глобалізації / О. В. Стовпець // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 2. – С. 180-184.
4. Про освіту: закон України від 23 травня 1991 року № 1060-ХІІ із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. – К: Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 34.
5. Сергеев, А. Л. Институты управленческой парадигмы в России / А. Л. Сергеев // Менеджмент в России и за рубежом. – 2005. – № 2. – С. 55-66.
6. Дементьев, В. В. Чому Україна не інноваційна держава: інституційний аналіз / В. В. Дементьев, В. П. Вишневський // Економічна теорія. — 2011. — № 3. — С. 5-20.
7. Попов, Р. А. Проблеми розвитку антимонопольного законодавства України / Р. А. Попов // Держава та регіони. 2010. – № 1. – С. 169-174.
8. Про природні монополії: закон України від 20.04.2000 № 1682-ІІІ із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. – К: Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 30.
9. Амоша О. І. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення: монографія / О. І. Амоша, В. П. Антонюк, А. І. Землянкін та ін. ; НАН України, Ін-т економіки пром.-сті. – Донецьк, 2007. – 328 с.
10. Орлюк, О. П. Економіко-правові теоретичні та практичні аспекти переходу економіки України на інноваційну модель розвитку : монографія / О. П. Орлюк, О. Б. Бутнік-Сіверський, Н. М. Мироненко та ін. – К. : ТОВ «Лазуріт-Поліграф», 2010. – 416 с.

References

1. Geyer, G. V. (2006) *Management in the conditions of innovative competition [Upravlenie v usloviyah innovacionnoi konkurencii]*. Donetsk.: North-Press – DONGUET.
2. Pugachevska, K. Y. (2011). *The modern economic trends and state of competition environment Ukraine [Suchasni tendencii ta stan konkurentnogo seredovysya v ekonomici Ukrainy]*. Innovative economy, 3, 95-98.
3. Stovpec, O.V. (2011). *Contradictions of the system of guard of intellectual ownership rights in the conditions of globalization [Superechnosti systemy ohorony prav intelektual'noi vlasnosti v umovah globalizacii]*. Magazine of the Kyiv university of right, 2, 180-184.
4. A law of Ukraine “About education”: from Mays, 23, 1991 № 1060-XII with changes and additions / Verkhovna Rada of Ukraine. K: Information of Verkhovna Rada of UKRAINE. – 1991. – № 34.
5. Sergeev, A. L. (2005). *Institutes of administrative paradigm in Russia [Instituty upravlencheskoi paradigmy v Rossii]*. Management in Russia and abroad, 2, 55-66.
6. Dement'ev, V. V. & Vishnevskiy, V. P. (2011). *Why Ukraine the not innovative state: institutionally analysis [Chomu Ukraina ne innovaciina derzhava: instytuciyni analiz]*. Economic theory, 3, 5-20.
7. Popov, R. A. (2010) *The problems of development of antimonopoly legislations of Ukraine [Problemi antimonopol'nogo zakonodavstva Ukraini]*. The state and regions, 1, 169-174.
8. A law of Ukraine “Natural monopolies” (2000): from 20.04.2000 № 1682-III with changes and additions / Verkhovna Rada of Ukraine. K: Information of Verkhovna Rada of Ukraine, , № 30.
9. Amosha, O. I., Antonyuk, V. P., Zemlyankin, A. I. (2007). *Activation of innovative activity: organizationally-legal and socio-economic providing: monograph [Aktivizaciya innovaciinoi diyal'nosti: organizaciino-pravove ta social'no-ekonomichne zabezpechennya: monografiya]* Donetsk, In-t of economy of industry.
10. Orlyuk, O. P. (2010) *Economics legal theoretical and practical aspects of transition of economy of Ukraine on the innovative model of development: monograph [Ekonomiko-pravovi teoretychni ta praknychni aspekty perehodu ekonomiky Ukrainy na innovaciyu model' rozvytku: monografiya]* Kyiv: LTD «Lazurit-poligraf».

Стаття надійшла до редакції 29.04.2013 р.